

Verkorte analyseschema's bij de vijf fasen van HGD (2020)

Checklists zijn een middel en geen doel op zich

Met checklists zijn de uitgangspunten en de werkwijze van HGD te bewaken. Ze fungeren als leidraad en geheugensteun en voorkomen dat de verworven werkwijze verwatert. Uiteindelijk doel is een samenhangend geheel aan checklists dat efficiënt en handzaam is en dat schoolpsychologen/orthopedagogen ondersteunt in hun diagnostisch handelen. Deze hulpmiddelen zijn hiertoe ter inspiratie te benutten. Het is de bedoeling deze zodanig te bewerken dat ze passen bij de visie van de school, het samenwerkingsverband of de onderwijsinstelling. Ze moeten ook passen bij de visie van schoolpsychologen/orthopedagogen en andere professionals in en rondom de school: wat is voor hen 'goede diagnostiek'. Dan ervaren degenen die ermee werken eigenaarschap: het zijn hún hulpmiddelen (par. 12.2.2).

Deze bijlage bevat de verkorte checklists behorende bij de vijf fasen: intake-, strategie-, onderzoeks-, integratie/aanbevelings- en adviesfase. Ze zijn daarmee te beschouwen als een samenvatting van de hoofdstukken 4 t/m 8. Een casus is ermee in *procedureel* opzicht te evalueren: zijn de stappen en de uitgangspunten van de vijf fasen aan bod geweest?

De checklists zijn in WORD, zodat ze te bewerken zijn. Daarbij gelden vijf voorwaarden:

- 1. Neem een checklist nooit ongewijzigd over. Maak het hulpmiddel eigen. Bewerk het zodanig aan dat het past bij de praktijk waarin je werkt. Creëer samen met collega's een 'maatpak dat past'. Dan voorkom je dat het hulpmiddel als een 'keurslijf' wordt ervaren.*
- 2. Bewaak bij de aanpassing de uitgangspunten. Ondanks verregaande afstemming op de eigen werksetting, dienen de zeven uitgangspunten tot hun recht te blijven komen. Anders is het geen 'handelingsgerichte checklist'.*
- 3. Zorg ervoor dat de checklists ondersteunend en functioneel zijn. Minimaliseer herhaling en overschrijven of – typen. Zo zijn inefficiënte 'papieren tijgers' te voorkomen.*
- 4. Probeer de checklists uit, evalueer ze met betrokkenen en stel ze weer bij.*
- 5. Neem een bronvermelding op (in een voetnoot, kop- of voetregel), zodat duidelijk is dat het hulpmiddel gebaseerd is op het gedachtegoed van Pameijer & Van Beukering (2015).*

1. Analyseschema Intakefase

Opmerkingen en leerpunten

1. Is de reden van aanmelding duidelijk?	-	-/+	+	
2. Zijn de hulpvragen duidelijk? Zijn ook de wensen en verwachtingen geëxploreerd?	-	-/+	+	
3. Zijn de concrete problemen van kind, school en ouders helder?	-	-/+	+	
4. Zijn de positieve aspecten van kind, school en ouders helder?	-	-/+	+	
5. Is er naar attributies van leraar, ouders en kind gevraagd? En naar hun eigen oplossingen?	-	-/+	+	
6. Zijn de eerder genomen maatregelen (en effecten ervan) geanalyseerd?	-	-/+	+	
7. Is de vraagstelling afgestemd op de hulpvragen, wensen en attributies van school, ouders en kind?	-	-/+	+	
8. Zijn er duidelijke werkafspraken?				

Conclusie intakefase:

2. Analyseschema Strategiefase

Opmerkingen en leerpunten

1. Is de vraagstelling duidelijk qua inhoud en qua type: onderkendend, verklarend, veranderingsgericht en/of adviserend?	-	-/+	+	
2. Zijn de problematische kenmerken van kind, school en ouders geclusterd?	-	-/+	+	
3. Zijn de positieve kenmerken van kind, school en ouders geordend?	-	-/+	+	
4. Als onderzoek nodig is: betreffen de onderzoeksvragen, indien nodig, zowel het kind als de onderwijsleer- en opvoedingssituatie?	-	-/+	+	
5. Als onderzoek niet nodig is: is duidelijk welke informatie relevant is voor samenvatting/ integratief beeld?	-	-/+	+	
6. Zijn de onderzoeksvragen handelingsgericht? Is het als-dan-principe toegepast?	-	-/+	+	
7. Sluiten de onderzoeksvragen aan bij de vraagstellingen?	-	-/+	+	

Conclusie strategiefase:

3. Analyseschema Onderzoeksfase

Opmerkingen en leerpunten

1. Zijn de onderzoeksvragen helder en zijn de begrippen te operationaliseren?	-	-/+	+	
2. Zijn de onderzoeksmiddelen geschikt om de hypothesen te toetsen? Zijn ze voldoende objectief en valide?	-	-/+	+	
3. Is de onderzoeksopzet bekend bij betrokkenen? Gaan zij ermee akkoord?	-	-/+	+	
4. Zijn de onderzoeksmiddelen handelingsgericht? Als ... → dan ...?	-	-/+	+	
5. Zijn leraar, ouders en kind als mede-onderzoeker in te zetten?	-	-/+	+	
6. Is er aandacht voor de positieve factoren van kind, onderwijsleer- en opvoedingssituatie?	-	-/+	+	
7. Is er aandacht voor de veranderbaarheid van kind, onderwijsleer- en opvoedingssituatie?	-	-/+	+	
8. Is het verslag vraag-antwoord-gericht? Wordt iedere vraag onderbouwd beantwoord?	-	-/+	+	

Conclusie onderzoeksfase:

4. Analyseschema integratie en aanbevelingsfase

Opmerkingen en leerpunten

1. Integratief beeld: is context van de aanmelding duidelijk?	-	-/+	+	
2. Samenvatting/integratief beeld: is er aandacht voor de wisselwerking en afstemming?	-	-/+	+	
3. Integratief beeld: zijn de positieve kenmerken en protectieve factoren van kind, onderwijsleer- en opvoedingssituatie vermeld?	-	-/+	+	
4. Is het duidelijk welke factoren van kind, onderwijsleer- of opvoedingssituatie we willen veranderen/uitbouwen?	-	-/+	+	
5. Zijn die factoren te beïnvloeden met begeleiding in de school of met hulpverlening buiten de school?	-	-/+	+	
6. Zijn de onderwijsbehoeften van het kind verwoord? Is er een aanzet gegeven voor het gewenste onderwijsaanbod?	-	-/+	+	
7. Is er al zicht op de ondersteuningsbehoeften van de leerkracht?	-	-/+	+	
8. Zijn de opvoedbehoeften van het kind verwoord? Is er, indien nodig, een aanzet gegeven voor hulp aan ouders?	-	-/+	+	
9. Is er al zicht op de ondersteuningsbehoeften van ouders?	-	-/+	+	
10. Welke aanbevelingen geven we? Wat is maximaal wenselijk en wat minimaal noodzakelijk?	-	-/+	+	

Conclusie integratie- en aanbevelingsfase:
--

5. Analyseschema Adviesfase

Opmerkingen en leerpunten

1. Is het adviesgesprek met school, ouders en kind tezamen? Zo nee: is de volgorde van de gesprekken dan conform de beroepscode?	-	-/+	+	
2. Is het beeld "op maat" met hen besproken? Zijn alle hulpvragen beantwoord?	-	-/+	+	
3. Herkennen school, ouders en kind het beeld? Is er zicht op welke onderdelen ze het mee eens en met welke niet?	-	-/+	+	
4. Herkennen school, ouders en kind de aanbevelingen en begrijpen ze de onderbouwing (argumenten voor en tegen)?	-	-/+	+	
5. Is het doel van het overleg met school, ouders en kind duidelijk?	-	-/+	+	
6. Zijn de professionele grenzen aan dit overleg duidelijk?	-	-/+	+	
7. Is er een 'goed' plan van aanpak met heldere afspraken? M.a.w.: wie doet wat, waarom, wanneer en hoe?	-	-/+	+	
8. Is het diagnostische traject geëvalueerd? Heb je om feedback gevraagd (tops/tips)? Zijn er afspraken gemaakt voor de evaluatie van het advies?	-	-/+	+	

Conclusie adviesfase: